

रयत शिक्षण संस्थेचे,
सद्गुरु गाडगे महाराज कॉलेज, कराड.
 (अधिकार प्रदत्त स्वायत्त महाविद्यालय)

Established: 1954

New Syllabus For
Bachelor of Arts B. A. in MARATHI
UNDER
Faculty of Humanities
B. A. Part - II (Semester III and IV)

STRUCTURE AND SYLLABUS IN ACCORDANCE WITH
NATIONAL EDUCATION POLICY - 2020
HAVING CHOICE BASED CREDIT SYSTEM
WITH MULTIPLE ENTRY AND MULTIPLE EXIT OPTIONS
(TO BE IMPLEMENTED FROM ACADEMIC YEAR 2025-26 ONWARDS)

1. STRUCTURE OF PROGRAMME:

Credit Distribution Structure for B.A. II in Marathi with Multiple Entry and Exit Options.

COURSE CATEGORY	ABBREVIATION (Only 2 Letters)	DESCRIPTION
MAJOR	Mandatory (MM)	Major – Mandatory Course
	Elective (ME)	Major – Elective Course
MINOR	Minor (MN)	Minor - Course
IDC/MDC/ GEC/OE	IDC (ID)	Interdisciplinary Course
	MDC (MD)	Multi Disciplinary Course
	GEC (GE)	General Elective Course
	OE (OE)	Open Elective Course (Generic Course not from Major or Minor Category)
VSC/SEC	VSC (VS)	Vocational Skill Course
	SEC (SE)	Skill Enhancement Course
AEC/VEC/IKS	AEC (AE)	Ability Enhancement Course
	VEC (VA)	Value Education Course
	IKS (IK)	Indian Knowledge System
OJT/FP/CEP/CC/RP	OJT (OJ)	On Job Training
	FP (FP)	Field Project
	CEP (CE)	Community Engagement Project
	CC (CC)	Co-curricular Course
	RP (RP)	Research Project

Note:(Annexur-II)

B. A. II SEMESTER-III
 Course Category: MAJOR Mandatory
 Course Name: निवडक मराठी कथा
 Subject code MJ-MAR24- 301
 Course Credits: 04
 Teaching Hours-60
 Marks: Semester End Exam: 80
 Internal Assessment: 20
 Total Marks: 100

• Course Learning Outcomes

या अभ्यास पत्रिकेच्या अध्ययनानंतर विद्यार्थ्यांना

१. कथा या साहित्यप्रकाराची संकल्पना समजेल.
२. कथा या साहित्यप्रकाराचे स्वरूप व विशेष समजून घेता येतील.
३. मराठी कथापरंपरा व त्यातील परिवर्तने माहिती होतील, कथा वाङ्मयातील प्रवृत्ती प्रवाहांचा परिचय होईल.
४. निवडक कथाकारांच्या कथेतील आशयसूत्रे व भाषिक विशेष अभ्यासता येतील.
५. कथा लेखनाची कौशल्ये आत्मसात होतील.

विभाग

घटक/ Unit

Module

कथा : एक वाङ्मयप्रकार

विभाग १.

१. कथा: संकल्पना व स्वरूप
२. कथेचे घटक
३. मराठी कथेची वाटचाल

विभाग २.

१. श्री. म. माटे शंभू शिखरीचा राजा
२. वामन चोरघडे मायवाणी
३. व्यंकटेश माडगूळकर त्याची गाय व्याली
४. गंगाधर गाडगीळ - कडू आणि गोड

विभाग ३.

१. दि. बा. मोकाशी - आता अमोद सुनांसि आले

२. भाऊ पाध्ये चलो ना वाली
३. गौरी देशपांडे-पाऊस आला मोठा
४. जी. ए. कुलकर्णी - राणी

विभाग ४.

१. बाबुराव बागूल भूक
२. चारुता सागर वाट
३. दिलीप चित्रे ऑर्फित्यस
४. शंकरराव खरात – सांगावा

पूरक ग्रंथ

१. माटे, श्री. म : माणुसकीचा गहिवर, कॉन्टिनेंटल प्रकाशन, पुणे
२. बगे, आशा व चोरघडे श्रीकांत (संपा.) वामन चोरघडे यांच्या निवडक कथा, साकेत प्रकाशन, छत्रपती संभाजीनगर
३. माडगूळकर, व्यंकटेश: हस्ताचा पाऊस, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे
४. गाडगीळ, गंगाधर : कडू आणि गोड, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई
५. पुरोहित, के. ज व जोशी, सुधा (संपा.): मराठी कथा विसावे शतक, मॅजेस्टिक प्रकाशन, मुंबई
६. चित्रे, दि. पु: भाऊ पाध्ये यांच्या श्रेष्ठ कथा, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई
७. देशपांडे, गौरा: आहेह हे असं आहे, मौज प्रकाशन, मुंबई
८. कुलकर्णी, जी. ए: काजळमाया, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई
९. बागूल, बाबुराव : मरण स्वस्त होत आहे, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई
१०. सागर, चारुता : नागीण, साकेत प्रकाशन, छत्रपती संभाजीनगर
११. चित्रे, दि. पु: ऑर्फियस, शब्दालय प्रकाशन, श्रीरामपूर
१२. खरात, शंकरराव : सांगावा, कॉन्टिनेंटल प्रकाशन, पुणे

संदर्भग्रंथ

१. कुलकर्णी, अनिरुद्ध (संपा.): प्रदक्षिणा खंड-१, कॉन्टिनेंटल प्रकाशन, पुणे, २०१२
२. कुलकर्णी, अनिरुद्ध (संपा.): प्रदक्षिणा खंड-२, कॉन्टिनेंटल प्रकाशन, पुणे, २००८
३. गणोरकर, डहाके (संपा.) वाङ्मयीन संज्ञा संकल्पना कोश, भटकळ फाऊंडेशन, मुंबई, २००१
४. गाडगीळ, गंगाधर : खडक आणि पाणी, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई
५. चवरे, रा. गो. : मराठी कथा: प्रवृत्ती आणि प्रवाह, मराठी जनसाहित्य परिषद, अमरावती, १९९५
६. जोशी, सुधा : कथा संकल्पना आणि समीक्षा, मौज प्रकाशन, मुंबई, २०००
७. टापरे, पंडित : कथा: रूप आणि आस्वाद, निहारा प्रकाशन, पुणे, १९९९
८. थोरात, हरिश्चंद्र : कथनात्म साहित्य आणि समीक्षा, शब्द प्रकाशन, मुंबई, २०११
९. डहाके, वसंत अबाजी: मराठीतील कथनरूपे, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, २०१२

१०. नेमाडे, भालचंद्र : साहित्याची भाषा, साकेत प्रकाशन, औरंगाबाद, १९८७
११. पवार, जयंत: (संपा.) रिंढे नीतीन, शिलेदार प्रफुल्ल, सत्य, सत्ता आणि साहित्य, पपायरस प्रकाशन, कल्याण,
१२. राजाध्यक्ष, विजया (संपा.): मराठी समीक्षा संज्ञा संकल्पना कोश, महाराष्ट्र राज्य साहित्य संस्कृती मंडळ, मुंबई,
१३. वास्कर, आनंद : वाङ्मयप्रकार संकल्पना व स्वरूप, अन्वय प्रकाशन, पुणे, २००८
१४. शेवडे, इंदुमती : मराठी कथा: उगम आणि विकास, सोमय्या प्रकाशन, मुंबई, १९७३
१५. सोमण, अंजली : मराठी कथेची स्थिति गती, प्रतिभा प्रकाशन, पुणे, १९९५
१६. हातकणंगलेकर, म. द. मराठी कथा-स्वरूप आणि परिसर, श्रीविद्या प्रकाशन, पुणे, १९८६
१७. दिठी, (सुमित्रा भावे) मराठी चित्रपट आता अमोद सुनांसि आले या कथेवर आधारित, २०२१
१८. चलो ना वाली (लघुपट अमोल बीडकर): भाऊ पाध्ये यांच्या कथेवर आधारित, २०१६
१९. कैरी (अमोल पालेकर) जी. ए. कुलकर्णी यांच्या कथेवर आधारित, १९९९

B. A. II SEMESTER-IV

Course Category: MAJOR Mandatory

Course Name: समकालीन मराठी कविता

Subject Code: MJ-MAR24- 302

Course Credits: 04

Teaching Hours-60

Marks: Semester End Exam: 80

Internal Assessment: 20

Total Marks: 100

Course Learning Outcomes.

या अभ्यास पत्रिकेच्या अध्ययनानंतर विद्यार्थ्यांना,

१. समकालीन साहित्याची संकल्पना समजून येईल.
२. कविता या वाक्य प्रकाराचे स्वरूप, वेगळेपण व सौंदर्य उमजेल.
३. समकालीन कवितालेखनातील विविध प्रवाह समजून येतील
४. समकालीन मराठी कवितेत चित्रित झालेले जीवनदर्शन समजून येईल.
५. कवितेचे आकलन आणि आस्वादप्रक्रिया कळेल.

विभाग

घटक/ Unit

Module

विभाग १. कविता म्हणजे नेमके काय?

१. कवितेची भाषा आणि अर्थाधिक्य
२. कवितेतील प्रतिमा, प्रतीके व रूपक
३. कवितेचे विविध रचनाबंध
४. समकालीन कविता: स्वरूप व गुणविशेष
५. कवितेचे आकलन
६. कवितेचे मूल्यमापन

विभाग २. निवडक कविता : भाग - १

नलेश पाटील १. आभाळाला खडा मारता...

२. माझ्या झाडांची थोरवी....
३. ह्या हिरव्या वस्तीमध्ये
४. सावलीच्या शाईत बुडाली....

१. नामंजूर

संदीप खरे

२. नास्तिक
३. दोन 'मी'
४. मेघ नसता... वीज नसता.....

वीरधवल परब १. गिरोबा

२. अवतीभवती किती प्रश्न असतात
३. आठवडी बाजाराच्या दिवशी हल्ली
४. हे ग्रामपंचायतीच्या रोजगार हमीचे कामगारविभाग ३. निवडक कविता: भाग - २

१. प्रफुल्ल शिलेदार

१. तुटत जाण्याचा काळ असला तरी

२. मुंगी

३. एवढ्या कडवटपणाचं तू काय करणार आहेस

४. खूप माणूस होऊन

२. एकनाथ पाटील

१. माझा बाप शेतकरी

२. तिला खोलवर गलबलून येते आतून

३. मातीत मूळ घट्ट रोवून

४. संतान जॅकोबा डिसूझा

३. रफीक सूरज

१. इसेंट्रीक

२. पाटीचा काळा चौकोन

३. दुर्बीण

४. नखं

विभाग ४. निवडक कविता भाग - ३

१. मुलीने सांगितलेली नवीन गोष्ट

१. मीनाक्षी पाटील

२. देवालय

३. शून्य गोळा बेरीज

४. बायकांवरील पुस्तकांच्या जाहिराती वाचताना

२. प्रज्ञा दया पवार

१. डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर

२. दार उघड, बये, दार !

३. सिद्धार्थास

४. ही पुन्हा मांडामाड

३. विनोद कुमरे

१. पाहांदी पारी कुपार लिंगोची गोस्ट....

२. माड्या

३. झेल

४. फेसबुक

पूरक वाचन

१. कुमरे, विनोद : आगाजा, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई, २०१४

२. खरे, संदीप : मौनाची भाषांतरे, कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन, पुणे, २००५

३. पवार, प्रज्ञा: अंतःस्थ, मानसन्मान प्रकाशन, पुणे, १९९३

४. परब, वीरधवल, दर साल दर शेकडा, अभिधानंतर प्रकाशन, मुंबई, २००६

५. परब, वीरधवल, मम म्हणा फक्त, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई, २०१५

६. पाटील, एकनाथ : खुंट्यांवर टांगलेली दुःखं, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, २००९

७. पाटील, एकनाथ : अरिष्टकाळाचे भयसूचन, ललित पब्लिकेशन, मुंबई, २०२३

८. पाटील, नलेश : हिरवं भान, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, २०१८

९. पाटील, मीनाक्षी: इज इट इन युवर डीएनए, अभिधानंतर प्रकाशन, मुंबई, २००९

१०. पाटील, मीनाक्षी : ललद्यदस् ललबाय, पोएट्रीवाला पेपरवॉल पब्लिशिंग, मुंबई, २०२२

११. सूरज, रफीक: सोंग घेऊन हा पोर, लोकवाङ्गय गृह, मुंबई, २०११
१२. सूरज, रफीक: चिडीचूप्प, शब्द पब्लिकेशन, मुंबई, २०२२
१३. शिलेदार, प्रफुल्ल : पायी चालणार, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, २०१७

संदर्भग्रंथ :

१. कदम, महेंद्र: कवितेची शैली, अक्षरवाक्य प्रकाशन, पुणे, २०००
२. कदम, महेंद्र : कवितेचे वर्तमान, दर्या प्रकाशन, पुणे, २०००
३. काळे, दा. गो: कवितावकाश, बीज प्रकाशन, शेगाव, २०२३
४. कुलकर्णी, गो. म: रसग्रहण: कला आणि स्वरूप, कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन, पुणे, २०२०
५. गुप्ते, विश्राम: नवं जग, नवी कविता, संस्कृती प्रकाशन, पुणे, २०१६
६. चंदनशिवे, सुनील : मराठी दलित कविता: एक चिकित्सक अभ्यास, डिपल पब्लिकेशन, पुणे, २०२०
७. जाधव, रा. ग: कविता आणि रसिकता, परिमल प्रकाशन, पुणे
८. डहाके, वसंत आबाजी कवितेविषयी, स्वरूप प्रकाशन, औरंगाबाद, १९९९

९. डहाके, वसंत आबाजी काव्यप्रतीती, विजय प्रकाशन, नागपूर
१०. दिवटे, हेमंत (संपा.) निवडक अभिधानंतर, पेपरवॉल पब्लिशिंग, मुंबई, २०२४
११. पाटणकर, वसंत : कविता संकल्पना, निर्मिती आणि समीक्षा, आर्ष प्रकाशन, पुणे, २०२२
१२. पाटणकर, वसंत : कवितेचा शोध, मौज प्रकाशन गृह, मुंबई, २०१७
१३. पाटील, चंद्रकांत : दृश्यांतर (निवडक मराठी कविता) नॅशनल बुक ट्रस्ट ऑफ इंडिया, दिल्ली
१४. पाटील, म. सु.: कवितेचा रूपशोध, शब्दालय प्रकाशन, श्रीरामपूर, १९९९
१५. पाटील, म. सु: सर्जनप्रेरणा आणि कवित्वशोध, मौज प्रकाशन, मुंबई
१६. भागवत, श्री. पु (संपा.) साहित्य अध्यापन आणि प्रकार, मौज प्रकाशन, मुंबई, २०११
१७. मिरजकर, श्यामसुंदर : (संपा.) कविता रूपबंध आणि आशयद्रव्य, नाग-नालंदा प्रकाशन, इस्लामपूर, २०२३
१८. मुल्ला, रफीक सूरज महानगरीय कविता: नव्या वाटा, नवी वळणे, शब्द पब्लिकेशन, मुंबई
१९. रसाळ, सुधीर : कविता आणि प्रतिमा, मौज प्रकाशन, मुंबई, २०११
२०. सोनटक्के, देवानंद : कवितेचा अंतःस्वर, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे, २०१८
२१. गणोरकर, प्रभा: मराठीतील स्त्रियांची कविता, लोकवाङ्गय गृह, मुंबई
२२. कणेकर, प्रतिभा कवयित्रींची सर्जनशीलता, अक्षर वाङ्गय प्रकाशन, पुणे, २०२३
२३. गुंडी, निलिमा: लाटांचे मनोगत, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे
२४. जाधव, रा. ग: मराठीतील स्त्रियांची कविता, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे
२५. पाटील, चंद्रकांत : कवितेसमक्ष, साकेत प्रकाशन, औरंगाबाद
२६. भवरे महेंद्र: मराठी कवितेच्या नव्या दिशा, लोकवाङ्गय गृह, मुंबई

B. A. II SEMESTER-III
Course Category: Vocational Skill Course
Course Name: समाजमाध्यमे आणि भाषिक कौशल्ये
SUBJECT Code: VSC-MAR24-402
Course Credits: 02
Teaching Hours-30
Marks: Semester End Exam: 40
Internal Assessment: 10
Total Marks: 50

Course Learning Outcomes:

या अभ्यास पत्रिकेच्या अध्ययनानंतर विद्यार्थ्यांना,

१. समाज माध्यमे व व्यावसायिक भाषिक कौशल्यांचा परिचय होईल.
२. भाषिक उपयोजनाची तंत्राधारित कौशल्ये विकसित होतील.

३. ई- भाषिक कौशल्ये विकासातून अर्थार्जनाच्या नव्या संधी प्राप्त होतील.

४. विविध समाज माध्यमांसाठीची भाषिक कौशल्ये विकसित होऊन करिअरची नवी क्षेत्रे उपलब्ध होतील.

विभाग Module घटक/ Unit

विभाग १. समाज माध्यमे आणि भाषिक कौशल्यांचे स्वरूप

१. भाषा आणि समाजमाध्यमे

(Teaching Hours-15, Credit-01)

२. समाज माध्यमे आणि अर्थार्जन

३. समाज माध्यमे आणि विधिनिषेध

विभाग २. समाज माध्यमांमधील भाषिक कौशल्यांचे उपयोजन

१. समाज माध्यमांवरील ग्रंथ व चित्रपटाची जाहिरात

२. समाज माध्यमांवरील जाहिराती, शॉर्ट व्हिडिओ

३. समाज माध्यमांवरील मजकूर लेखन (Content Writing)

संदर्भग्रंथ व साधने

१. अल रइस व लॉरा राइस ब्रँडिंगचे कधीही न बदलणारे नियम, मौज प्रकाशन, मुंबई

२. कप्तान, संजय : जाहिरात विश्व, डायमंड पब्लिकेशन, पुणे

३. कहाते, अतुल : इंटरनेट वापरातील धोके टाळण्यासाठी, रोहन प्रकाशन, पुणे

४. जिगे, सर्जेराव व इत्तर: समाज माध्यमांवरील लेखन कौशल्ये, साकेत प्रकाशन, छत्रपती

संभाजीनगर

५. जोशी, नीलांबरी: माध्यमकल्लोळ, मनोविकास प्रकाशन, पुणे, २०२२

६. जोशी, मनोहर श्याम मास मीडिया और समाज, वाणी प्रकाशन, दिल्ली

७. शिविम संशोधन पत्रिका, मराठी भाषा आणि तंत्रज्ञान विशेषांक, ऑक्टो-डिसें. २०२०, शिवाजी विद्यापीठ मराठी शिक्षक संघ, कोल्हापूर

८. भागवत, यशोदा : ग्राफिक डिझाईनचं गारूड, मौज प्रकाशन, मुंबई

९. वरखेडे, रमेश: सायबर संस्कृती, इन्स्टिट्यूट ऑफ नॉलेज इंजिनिअरिंग, नाशिक

ACTIVITIES AND EXERCISES SUGGESTED FOR INTERNAL ASSESSMENT

• सातत्यपूर्ण अंतर्गत मूल्यमापनाच्या विविध पद्धतींचा वापर करून शिक्षकांनी विद्यार्थ्यांचे अंतर्गत मूल्यमापन करणे आवश्यक आहे.

B.A. II Semester - III
 Course Category- Indian Knowledge System (IKS) Course Name-
 भारतीय लेखनविद्या
 Subject Code-IKS-MAR24-301
 Course Credit-2
 Teaching Hours: 30
 Marks: Semester End Exam: 40
 Internal Assessment: 10
 Total Marks: 50 (Hours-15. Credit-02)

Course Learning Outcomes

या अभ्यास पत्रिकेच्या अध्ययनानंतर विद्यार्थ्यांना,

१. भारतीय ज्ञानप्रणालींचा परिचय होईल.
२. भारतीय लेखनविद्येची माहिती होईल.
३. भारतीय लिपी व त्यामधील स्थित्यंतरे यांचे आकलन होईल.
४. भारतीय लेखनविद्येचे अध्ययन, संशोधन व संवर्धन करण्यासाठी प्रवृत्त होतील.

विभाग (Module) घटक/ Unit

विभाग १: प्राचीन भारतातील लेखनविद्या

१. भारतीय ज्ञानव्यवस्था : संकल्पना
२. लिपी, लेखनसाहित्य, लेखनविद्या संकल्पना
३. प्राचीन भारतातील लिपी चित्रलिपी, ब्राह्मी लिपी, खरोष्ठी लिपी
४. वेदकालीन लेखन, बौद्धकालीन लेखनपद्धती

५. प्राचीन लेखन साहित्य प्रस्तर, ताडपत्र, भुर्जपत्र, कातडी, फलक, कापड, लाकूड, सुवर्णपत्र, ताम्र, रूपे, लोखंड, मातीच्या विटा, कागद, लेखणी, शाई, रेषापट्टी इ.

६. भारतीय संख्याज्ञान

विभाग : लेखनविद्येचा विकास व स्थित्यंतरे

१. मध्ययुगीन भारतातील लिपी

२. दक्षिण भारतातील लिपी

३. देवनागरी लिपी

४. मोडी लिपी

५. महानुभावांच्या सांकेतिक लिपी

संदर्भग्रंथ

१. इंगळे, रवींद्र चावरेकर : सिंधुकालीन लिपी आणि भारतीय भाषांचा इतिहास, हस्ताक्षर प्रकाशन, नांदेड, २०२१

२. ओझा, गौरीशंकर : भारतीय प्राचीन लिपिमाला, शब्द महिमा प्रकाशन, जयपूर, १९९६

३. कुलकर्णी, श्री. रे: प्राचीन मराठी गद्य-प्रेरणा आणि परंपरा, महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळ, मुंबई, १९८२

४. कोसंबी, डी. डी: प्राचीन भारतीय संस्कृती व सभ्यता, डायमंड, पब्लिकेशनस, पुणे

५. गोखले, शोभना : पुराभिलेखविद्या, कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन, पुणे, १९७५

६. घारे, दीपक : मुद्रणपर्व, परममित्र प्रकाशन, मुंबई

७. तगारे, ग. वा. : पाली साहित्याचा इतिहास, मोहारा पब्लिकेशन हाऊस, पुणे, २०२३

८. तुळपुळे, शं. गो: महानुभाव पंथ आणि त्यांचे वाङ्मय, व्हीनस प्रकाशन, पुणे, १९७०

९. नाईक, बापूराव : देवनागरी मुद्राक्षरलेखनकला, खंड पहिला, महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळ, मुंबई, १९८२

१०. पठाण, यु. म : 'महानुभावांच्या सांकेतिक लिप्या-निर्मितीमीमांसा, महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळ, मुंबई, १९८२

११. बिनीवाले, अविनाश भाषा आपली सर्वांचीच, राज्य मराठी विकास संस्था, मुंबई, २०००

१२. मांडे, प्रभाकर : सांकेतिक आणि गुप्तभाषा: परंपरा व स्वरूप, गोदावरी प्रकाशन, अहमदनगर,

१३. मेहेंदळे, उज्ज्वला : मराठी माध्यमे लेखन, भाषा आणि साहित्य, ग्रंथाली प्रकाशन, मुंबई, २०२३

१४. सरकार, दिनेशचंद्र, भारतीय लेखनविद्या, गोखले, शोभना, (अनु.) कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन, पुणे, २०१०

१५. हेब्बार, गणपतिशास्त्री, भारतीय लिपींचे मौलिक एकरूप, मोडक, जनार्दन श्रीनिवास (संपा.) महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळ, मुंबई, १९८८

१६. मराठी विश्वकोश नोंदी (<https://vishwakosh.marathigov.in>)

ACTIVITIES AND EXERCISES SUGGESTED FOR INTERNAL ASSESSMENT

• सातत्यपूर्ण अंतर्गत मूल्यमापनाच्या विविध पद्धतींचा वापर करून शिक्षकांनी विद्यार्थ्यांचे अंतर्गत मूल्यमापन करणे आवश्यक आहे.

B. A. II SEMESTER-III
 Course Category: MINOR PAPER
 Course Name: निवडक मराठी कथा
 Subject code MN-MAR24-301
 Course Credits: 04
 Teaching Hours-60
 Marks: Semester End Exam: 80
 Internal Assessment: 20
 Total Marks: 100

• Course Learning Outcomes

या अभ्यास पत्रिकेच्या अध्ययनानंतर विद्यार्थ्यांना

१. कथा या साहित्यप्रकाराची संकल्पना समजेल.
२. कथा या साहित्यप्रकाराचे स्वरूप व विशेष समजून घेता येतील.
३. मराठी कथापरंपरा व त्यातील परिवर्तने माहिती होतील, कथा वाङ्मयातील प्रवृत्ती प्रवाहांचा परिचय होईल.
४. निवडक कथाकारांच्या कथेतील आशयसूत्रे व भाषिक विशेष अभ्यासता येतील.
५. कथा लेखनाची कौशल्ये आत्मसात होतील.

विभाग

घटक/ Unit

Module

कथा : एक वाङ्मयप्रकार

विभाग १.

१. कथा: संकल्पना व स्वरूप
२. कथेचे घटक
३. मराठी कथेची वाटचाल

विभाग २.

१. श्री. म. माटे शंभू शिखरीचा राजा
२. वामन चोरघडे मायवाणी
३. व्यंकटेश माडगूळकर त्याची गाय व्याली
४. गंगाधर गाडगीळ - कडू आणि गोड

विभाग ३.

१. दि. बा. मोकाशी - आता अमोद सुनांसि आले
२. भाऊ पाध्ये चलो ना वाली
३. गौरी देशपांडे-पाऊस आला मोठा
४. जी. ए. कुलकर्णी - राणी

विभाग ४.

१. बाबुराव बागूल भूक
२. चारुता सागर वाट
३. दिलीप चित्रे ऑर्फित्यस
४. शंकरराव खरात - सांगावा

पूरक ग्रंथ

१. माटे, श्री. म : माणुसकीचा गहिवर, कॉन्टिनेंटल प्रकाशन, पुणे
२. बगे, आशा व चोरघडे श्रीकांत (संपा.) वामन चोरघडे यांच्या निवडक कथा, साकेत प्रकाशन, छत्रपती संभाजीनगर
३. माडगूळकर, व्यंकटेश: हस्ताचा पाऊस, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे
४. गाडगीळ, गंगाधर : कडू आणि गोड, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई
५. पुरोहित, के. ज व जोशी, सुधा (संपा.): मराठी कथा विसावे शतक, मॅजेस्टिक प्रकाशन, मुंबई
६. चित्रे, दि. पु: भाऊ पाध्ये यांच्या श्रेष्ठ कथा, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई
७. देशपांडे, गौरा: आहेह हे असं आहे, मौज प्रकाशन, मुंबई
८. कुलकर्णी, जी. ए: काजळमाया, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई
९. बागूल, बाबुराव : मरण स्वस्त होत आहे, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई
१०. सागर, चारुता : नागीण, साकेत प्रकाशन, छत्रपती संभाजीनगर
११. चित्रे, दि. पु: ऑर्फियस, शब्दालय प्रकाशन, श्रीरामपूर
१२. खरात, शंकरराव : सांगावा, कॉन्टिनेंटल प्रकाशन, पुणे

संदर्भग्रंथ

१. कुलकर्णी, अनिरुद्ध (संपा.): प्रदक्षिणा खंड-१, कॉन्टिनेंटल प्रकाशन, पुणे, २०१२
२. कुलकर्णी, अनिरुद्ध (संपा.): प्रदक्षिणा खंड-२, कॉन्टिनेंटल प्रकाशन, पुणे, २००८
३. गणोरकर, डहाके (संपा.) वाङ्मयीन संज्ञा संकल्पना कोश, भटकळ फाऊंडेशन, मुंबई, २००१
४. गाडगीळ, गंगाधर : खडक आणि पाणी, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई
५. चवरे, रा. गो. : मराठी कथा: प्रवृत्ती आणि प्रवाह, मराठी जनसाहित्य परिषद, अमरावती, १९९५
६. जोशी, सुधा : कथा संकल्पना आणि समीक्षा, मौज प्रकाशन, मुंबई, २०००
७. टापरे, पंडित : कथा: रूप आणि आस्वाद, निहारा प्रकाशन, पुणे, १९९९
८. थोरात, हरिश्चंद्र : कथनात्म साहित्य आणि समीक्षा, शब्द प्रकाशन, मुंबई, २०११

९. डहाके, वसंत अबाजी: मराठीतील कथनरूपे, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, २०१२
१०. नेमाडे, भालचंद्र : साहित्याची भाषा, साकेत प्रकाशन, औरंगाबाद, १९८७
११. पवार, जयंत: (संपा.) रिंढे नीतीन, शिलेदार प्रफुल्ल, सत्य, सत्ता आणि साहित्य, पपायरस प्रकाशन, कल्याण,
१२. राजाध्यक्ष, विजया (संपा.): मराठी समीक्षा संज्ञा संकल्पना कोश, महाराष्ट्र राज्य साहित्य संस्कृती मंडळ, मुंबई,
१३. वास्कर, आनंद : वाङ्मयप्रकार संकल्पना व स्वरूप, अन्वय प्रकाशन, पुणे, २००८
१४. शेवडे, इंदुमती : मराठी कथा: उगम आणि विकास, सोमय्या प्रकाशन, मुंबई, १९७३
१५. सोमण, अंजली : मराठी कथेची स्थिति गती, प्रतिभा प्रकाशन, पुणे, १९९५
१६. हातकणंगलेकर, म. द. मराठी कथा-स्वरूप आणि परिसर, श्रीविद्या प्रकाशन, पुणे, १९८६
१७. दिठी, (सुमित्रा भावे) मराठी चित्रपट आता अमोद सुनांसि आले या कथेवर आधारित, २०२१
१८. चलो ना वाली (लघुपट अमोल बीडकर): भाऊ पाध्ये यांच्या कथेवर आधारित, २०१६
१९. कैरी (अमोल पालेकर) जी. ए. कुलकर्णी यांच्या कथेवर आधारित, १९९९

B. A. II SEMESTER-IV
 Course Category: MAJOR Mandatory
 Course Name: वाङ्मयप्रकाराचा अभ्यास: ललितगद्य
 Subject Code: NMJ-MAR5
 Course Credits: 04
 Teaching Hours-60
 Marks: Semester End Exam: 80 Internal Assessment 20
 Total Marks: 100

Course Learning Outcomes

साहित्यकृती गवाक्ष - समीर गायकवाड

या कोर्सच्या अध्ययनानंतर विद्यार्थ्यांना,

१. ललित गद्य या वाङ्मय प्रकाराची संकल्पना व स्वरूप लक्षात येईल.
२. विविध साहित्यप्रकार आणि ललितगद्य यातील फरक सांगता येईल.
३. निसर्गचित्रणात्मक, आत्मचरित्रात्मक, प्रवासवर्णनपर, आठवणीपर, पत्रात्मक ललितगद्याचे आकलन होईल.
४. मराठीतील ललितगद्य या परंपरा समजेल.
५. गवाक्ष मधील ललित गद्याचे स्वरूप माहिती होईल.

विभाग Module

घटक/ Unit

विभाग १. ललितगद्य संकल्पना व स्वरूप

ललित गद्याची संकल्पना

ललित गद्याचे स्वरूप आणि विशेष

मराठी ललित गद्याची परंपरा

विभाग २.

१. झाडांची अजान

२. अंधार

३. अस्त पावलेला मध्यस्थ

४. ऋण

५. बाभळीतला चंद्र

६. हक्क

७. चुकलेलं गणित

विभाग ३.

१. आकसत चाललेलं मरण

२. सुदाम्याची बासरी

३. धग

४. अखेरचा चुडा

५. काळ्या मुंग्यांची रांग

७. ओलावा

६. तिढा

विभाग ४.

१. मातीचा सुगंध

२. गुलमोहर

३. खपली

४. अभिषेक

५. अनाथांचा नाथ- गोकुळनाथ

६. अश्रूचा उत्सव

७. गाव म्हणजे काय ?

(गवाक्ष या साहित्यकृतील पुढील लेख वगळले आहेत, शेवंता, अखेरचा स्पर्श, भाऊसाहेब, नाळ, गुलमोहर, विश्वास, उधाण, गहिवर, पाण्यातला विठ्ठल, पश्चात्ताप, पिंपळ पालवी, फेरा, भास वर्तुळ, मातीचा सुगंध, माऊलीची कृपा)

पूरक ग्रंथ

गायकवाड, समीर - गवाक्ष, मौज प्रकाशन, मुंबई, २०२४

संदर्भग्रंथ

१. अवचट, अनिल : माझ्या लिखाणाची गोष्ट, समकालीन प्रकाशन, पुणे

२. कुलकर्णी द. भि: जुने दिवे, नवे दिवे, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे

३. गायकवाड, समीर : खुलूस, रोहन प्रकाशन, पुणे
४. गोखले, द. न., स. शि. भावे, स. कृ. पाध्ये (संपा.): ललित निबंध नवे व जुने, साहित्य विचार (प्रा. रा.श्री. जोग, गौरवग्रंथ).
५. चौघुले, वि. शं: ललितगद्य ते मुक्तगद्य, मॅजेस्टिक प्रकाशन, मुंबई
६. चौधरी, विजया : डोह एक आकलन, मौज प्रकाशन, मुंबई
७. पवार, गो. मा., हातकणंगलेकर, म. द. (संपा.) मराठी साहित्य प्रेरणा व स्वरूप, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई
८. भागवत, श्री. पु. व इतर (संपा.) साहित्य अध्यापन व प्रकार, (वा. ल. कुळकर्णी गौरवग्रंथ) पॉप्युलर व मौज प्रकाशन, मुंबई
९. यादव, आनंद: मराठी लघुनिबंधाचा इतिहास, मेहता पब्लिशिंग हाउस, पुणे
१०. रानडे, प्रतिभा : ऐसपैस गप्पा दुर्गाबाईशी, राजहंस प्रकाशन, मुंबई
११. वास्कर, आनंद (संपा.) वाङ्मयप्रकार संकल्पना व स्वरूप, अन्वय प्रकाशन, पुणे
१२. साळुंखे, आ. ह: शब्दांच्या बाबतीत जे खटकले ते मांडले, लोकायत प्रकाशन, सातारा

B. A. II SEMESTER-III
 Course Category: MAJOR Mandatory
 Course Name: वाङ्मयप्रकाराचा अभ्यास: कादंबरी
 Subject Code: NMJ-MAR6
 Course Credits: 04
 Teaching Hours-60
 Marks: Semester End Exam: 80 Internal Assessment 20
 Total Marks: 100
 साहित्यकृती : नांगरमुठी - पांडुरंग पाटील

Course Learning Outcomes

या अभ्यास पत्रिकेच्या अध्ययनानंतर विद्यार्थ्यांना

१. कादंबरी या साहित्यप्रकाराची संकल्पना माहिती होतील.
२. मराठी कादंबरीचे स्वरूप, परंपरा, प्रवृत्ती, प्रवाह यांचा परिचय होईल.
३. समाज आणि साहित्य यांचे परस्परसंबंध लक्षात येतील.
४. कादंबरीमधील आशय, जीवनदृष्टी व मूल्यदृष्टी यातील परस्परसंबंध लक्षात येतील. घटक/ Unit

विभाग Module

विभाग १. कादंबरी: एक वाङ्मयप्रकार

१. कादंबरी: संकल्पना व स्वरूप
२. कादंबरीचे घटक, विशेष
३. कादंबरीचे प्रकार
४. मराठी कादंबरीची वाटचाल

विभाग २. नांगरमुठी: आशयसूत्रे

नांगरमुठी - कथानक स्वरूप, आशयसूत्र स्वरूप

विभाग ३. नांगरमुठी पात्रचित्रण, वातावरण पात्रचित्रण, वातावरणनिर्मिती, स्थळावकाश, जीवन व मूल्यदृष्टी

विभाग ४. नांगरमुठी: कादंबरीचा रूपबंध

कथ, संवाद, बोलीभाषा, शब्द विशेष, परिसरभाषा, शेती संस्कृतीतील कथन, वारकरी रूपविशेष व अन्य वाङ्मयीन विशेष, भाषाविशेष

पूरक ग्रंथ

नांगरमुठी : पांडुरंग पाटील, दर्या प्रकाशन, पुणे, २०२४

संदर्भग्रंथ

१. कोत्तापल्ले, नागनाथ (संपा.) साहित्य आणि समाज, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे, २००७
२. कोत्तापल्ले, नागनाथ : साहित्याचा अवकाश, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे
३. कोत्तापल्ले, नागनाथ: संत तुकारामांचे आत्मवृत्त, सायन पब्लिकेशन, पुणे
४. खोले, विलास (संपा.) गेल्या अर्धशतकातील मराठी कादंबरी, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई, २०११
५. घोलप, दत्ता: मराठी कादंबरी: आशय आणि आविष्कार, अक्षर वाक्य प्रकाशन, पुणे
६. ठाकूर, रवींद्र : मराठी ग्रामीण कादंबरी, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे, २०१३

७. ठाकूर, रवींद्र : र. वा. दिघे, स्वरूप प्रकाशन, औरंगाबाद
 ८. थोरात, हरिश्चंद्र: कादंबरी- एक साहित्यप्रकार, शब्द पब्लिकेशन, मुंबई, २०१० ९. थोरात, हरिश्चंद्र : कादंबरीविषयी, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे, २००६
 १०. थोरात हरिश्चंद्र : कथनात्म साहित्य आणि समीक्षा, शब्द पब्लिकेशन, मुंबई, २०११
 ११. धोंडगे, दिलीप : तुकोबांच्या अभंगांची शैलीमीमांसा, राजहंस प्रकाशन, पुणे
 १२. नेमाडे, भालचंद्र : टीकास्वयंवर, साकेत प्रकाशन, औरंगाबाद
 १३. पठारे, रंगनाथ : मराठी कादंबरी: नोंदी आणि निरीक्षणे, शब्दालय प्रकाशन, श्रीरामपूर १४. पाटील, एकनाथ : कादंबरीच्या निर्मितीचा सूत्रशोध, द. म. सा. सभा, कोल्हापूर
 १५. पवार, गो. मा: साहित्यमूल्य आणि अभिरुची, साकेत प्रकाशन, औरंगाबाद
 १६. पांडे, मॅनेजर: कादंबरी आणि लोकशाही (अनु. पठारे रंगनाथ) लोकवाङ्मय गृह, मुंबई
 १७. मोरे, सदानंद : तुकाराम दर्शन, सकाळ पब्लिकेशन्स, पुणे

B. A. II SEMESTER-IV
 Course Category: Vocational Skill Course
 Course Name: इ-तंत्रज्ञान आणि भाषिक कौशल्ये
 Subject Code: NOE-MAR2
 Course Credits: 02
 Teaching Hours - 30
 Marks: Semester End Exam: 40
 Internal Assessment: 10
 Total Marks: 50

(Hours 15, Credit-01)

Course Learning Outcomes:

या अभ्यास पत्रिकेच्या अध्ययनानंतर विद्यार्थ्यांना,

१. नवतंत्रज्ञान व व्यावसायिक भाषा कौशल्यांवर प्रभुत्व संपादन होईल.
२. विविध इ-कौशल्ये विकसित होतील.
३. इ-माध्यमांवरील अर्थार्जनाच्या संधीची माहिती होईल.
४. इ-संहितानिर्मिती कौशल्ये विकसित होतील.
५. नवतंत्रज्ञानाच्या आधारे इ-नवनिर्मितीची कौशल्ये विकसित होतील.

विभाग

पटक/ Unit

(Module)

विभाग १. इ-संहिता निर्मिती कौशल्ये

१. इ- प्रोफाईल, इ- परिचयपत्र, (Resume) निर्मिती
२. इ-फॉर्म निर्मिती, इ- सर्टिफिकेट
३. इ- बैठक (Online Meetings) व्यावहारिक मराठी
४. इ-तंत्रज्ञान कौशल्ये आणि रोजगाराच्या संधी

विभाग २. समाजमाध्यमे तंत्रज्ञान आणि भाषिक कौशल्ये

१. फेसबुक व भाषिक कौशल्ये
२. व्हॉट्सअप व भाषिक कौशल्ये
३. इन्स्टाग्राम व भाषिक कौशल्ये
४. यु ट्यूब चॅनेल व भाषिक कौशल्ये

संदर्भग्रंथ

१. अहिरे, गजेंद्र: स्टोरी टेलर, रोहन प्रकाशन, पुणे, २०१७
२. कहाते, अतुल : तंत्रज्ञानाचा ओव्हरलोड, मनोविकास प्रकाशन, पुणे
३. कहाते, अतुल: आयटी गाथा, मेहता पब्लिकेशन, पुणे
४. कहाते, अतुल : फेसबुक, मेहता पब्लिकेशन, पुणे
५. कोण्णूर, सुजाता, अनुप कोण्णूर, मेखला कोण्णूर: माहिती तंत्रज्ञान संपूर्ण ओळख, डायमंड पब्लिकेशन, पुणे
६. रानडे संजय : माध्यम अभ्यास व माध्यम समीक्षा, डायमंड पब्लिकेशन, पुणे
७. गोडबोले, अच्युत: इन्फोटेक, मधुश्री पब्लिकेशन, पुणे, २०२१
८. विद्यासागर, पंडित: विज्ञान आणि तंत्रज्ञान विश्वकर्मा, प्रकाशन, पुणे, २०२३

ACTIVITIES AND EXERCISES SUGGESTED FOR INTERNAL ASSESSMENT

सातत्यपूर्ण अंतर्गत मूल्यमापनाच्या विविध पद्धतींचा वापर करून शिक्षकांनी विद्यार्थ्यांचे अंतर्गत मूल्यमापन करणे

आवश्यक आहे.

B. A. II SEMESTER-III
 Course Category: MINOR PAPER
 Course Name: वाङ्मयप्रकाराचा अभ्यास: कादंबरी
 Subject Code: MN-MAR24-402
 Course Credits: 04
 Teaching Hours-60
 Marks: Semester End Exam: 80 Internal Assessment 20
 Total Marks: 100

साहित्यकृती : नांगरमुठी - पांडुरंग पाटील

Course Learning Outcomes

या अभ्यास पत्रिकेच्या अध्ययनानंतर विद्यार्थ्यांना

१. कादंबरी या साहित्यप्रकाराची संकल्पना माहिती होतील.
२. मराठी कादंबरीचे स्वरूप, परंपरा, प्रवृत्ती, प्रवाह यांचा परिचय होईल.
३. समाज आणि साहित्य यांचे परस्परसंबंध लक्षात येतील.
४. कादंबरीमधील आशय, जीवनदृष्टी व मूल्यदृष्टी यातील परस्परसंबंध लक्षात येतील. घटक/ Unit

विभाग Module

विभाग १. कादंबरी: एक वाङ्मयप्रकार

१. कादंबरी: संकल्पना व स्वरूप

२. कादंबरीचे घटक, विशेष

३. कादंबरीचे प्रकार

४. मराठी कादंबरीची वाटचाल

विभाग २. नांगरमुठी: आशयसूत्रे

नांगरमुठी - कथानक स्वरूप, आशयसूत्र स्वरूप

विभाग ३. नांगरमुठी पात्रचित्रण, वातावरण पात्रचित्रण, वातावरणनिर्मिती, स्थळावकाश, जीवन व मूल्यदृष्टी

विभाग ४. नांगरमुठी: कादंबरीचा रूपबंध

कथ, संवाद, बोलीभाषा, शब्द विशेष, परिसरभाषा, शेती संस्कृतीतील कथन,

वारकरी रूपविशेष व अन्य वाङ्मयीन विशेष, भाषाविशेष

पूरक ग्रंथ

नांगरमुठी : पांडुरंग पाटील, दर्या प्रकाशन, पुणे, २०२४

संदर्भग्रंथ

१. कोत्तापल्ले, नागनाथ (संपा.) साहित्य आणि समाज, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे, २००७

२. कोत्तापल्ले, नागनाथ : साहित्याचा अवकाश, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे

३. कोत्तापल्ले, नागनाथ: संत तुकारामांचे आत्मवृत्त, सायन पब्लिकेशन, पुणे

४. खोले, विलास (संपा.) गेल्या अर्धशतकातील मराठी कादंबरी, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई, २०११

५. घोलप, दत्ता: मराठी कादंबरी: आशय आणि आविष्कार, अक्षर वाक्य प्रकाशन, पुणे

६. ठाकूर, रवींद्र : मराठी ग्रामीण कादंबरी, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे, २०१३

७. ठाकूर, रवींद्र : र. वा. दिघे, स्वरूप प्रकाशन, औरंगाबाद

८. थोरात, हरिश्चंद्र: कादंबरी- एक साहित्यप्रकार, शब्द पब्लिकेशन, मुंबई, २०१० ९. थोरात, हरिश्चंद्र : कादंबरीविषयी, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे, २००६

१०. थोरात हरिश्चंद्र : कथनात्म साहित्य आणि समीक्षा, शब्द पब्लिकेशन, मुंबई, २०११

११. धोंडगे, दिलीप : तुकोबांच्या अभंगांची शैलीमीमांसा, राजहंस प्रकाशन, पुणे

१२. नेमाडे, भालचंद्र : टीकास्वयंवर, साकेत प्रकाशन, औरंगाबाद

१३. पठारे, रंगनाथ : मराठी कादंबरी: नोंदी आणि निरीक्षणे, शब्दालय प्रकाशन, श्रीरामपूर १४.

पाटील, एकनाथ : कादंबरीच्या निर्मितीचा सूत्रशोध, द. म. सा. सभा, कोल्हापूर

१५. पवार, गो. मा: साहित्यमूल्य आणि अभिरूची, साकेत प्रकाशन, औरंगाबाद

१६. पांडे, मॅनेजर: कादंबरी आणि लोकशाही (अनु. पठारे रंगनाथ) लोकवाङ्मय गृह, मुंबई

१७. मोरे, सदानंद : तुकाराम दर्शन, सकाळ पब्लिकेशन्स, पुणे

बी.ए. भाग २ प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप -
२०२५-२६

Evaluation Pattern For 100 marks (4 credits) 80: 20 pattern
B.A. Part - II Marathi

Term End Examination (Theory)	80 Marks
Internal Evaluation	20 Marks
Total	100Marks

Pattern of Question Paper
Total Mark 80

QUE.NO.		QUESTION	MARKS
प्रश्न १	१	बहुपर्यायी वस्तुनिष्ठ प्रश्न योग्य पर्याय निवडा	१०
	अ)		
	ब)	एका वाक्यात उत्तरे लिहा.	१०
प्रश्न २		१५० ते २०० शब्दात उत्तरे लिहा. (सहापैकी चार)	२०
प्रश्न ३		३०० ते ३५० शब्दात उत्तरे लिहा. (तीन पैकी दोन)	२०
प्रश्न ४		टिपा लिहा. . (सहापैकी चार)	२०
		एकूण	८०

- अंतर्गत मूल्यमापन २० गुणांसाठी राहिल

Evaluation Pattern For 50 marks (2 credit) - 40: 10 pattern
B.A. Part - II Marathi

Term End Examination (Theory)	40 Marks
Internal Evaluation	10 Marks
Total	50 Marks

Pattern of Question Paper

Total Mark 40

QUE.NO.		QUESTION	MARKS
प्रश्न १	१	बहुपर्यायी वस्तुनिष्ठ प्रश्न योग्य पर्याय निवडा	१०
प्रश्न २		१५० ते २०० शब्दात उत्तरे लिहा. (चारपैकी दोन)	१०
प्रश्न ३		३०० ते ३५० शब्दात उत्तरे लिहा. (दोनपैकी एक)	१०
प्रश्न ४		टिपा लिहा. . (चारपैकी दोन	१०
		एकूण	४०

- अंतर्गत मूल्यमापन १० गुणांसाठी राहील